

Plan för Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning 2019–2021

Reviderad inför 2020

TILLSYN 10/19

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 511 348

Förord

Kemikalieinspektionen ger vägledning till dem som arbetar med kemikalietillsyn i kommuner och länsstyrelser. Vi vägleder främst i frågor som rör kemiska produkter och varor som släpps ut på marknaden. Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Kemikalieinspektionen upprätta en treårig plan för sin tillsynsvägledning. För att underlätta samverkan kring bland annat tillsynsvägledande aktiviteter tas planen fram i en gemensam, övergripande process tillsammans med de andra centrala miljöbalksmyndigheterna i Tillsyns- och Föreskriftsrådet (ToFR)¹.

Den här planen visar de vägledningsinsatser som Kemikalieinspektionen avser att genomföra under åren 2019–2021. Planen ses över och uppdateras årligen. I den här reviderade versionen framgår de ändringar som gjorts i den ursprungliga planen, se tabellen i avsnitt 2.1. Här redovisas också de vägledningsinsatser som kommer att vara genomförda till och med 2019.

Projektgruppen som tagit fram Kemikalieinspektionens plan består av Björn Jonsson, Susanna Karlsson och Amanda Rosen. Ansvarig för uppdateringen 2019 har varit Amanda Rosen.

Vi tackar alla som har lämnat synpunkter och önskemål under arbetet med denna plan.

Kemikalieinspektionen

Camilla Zetterberg
avdelningschef Tillsyn och registratur

Hör gärna av er till Kemikalieinspektionen om ni har några synpunkter, förslag, idéer etc. som rör Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning.

Kontaktpersoner:

Amanda Rosen
Avdelningen Tillsyn och registratur
08-519 41 279
amanda.rosen@kemi.se

¹ Folkhälsomyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket och Naturvårdsverket

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	5
1 Bakgrund	6
1.1 Syftet med planen	6
1.2 Uppdatering och uppföljning av planen.....	6
2 Prioriterad tillsynsvägledning för 2019–2021	7
2.1 Våra prioriterade insatser för 2019–2021	7
3 Samordning med andra myndigheter	10
3.1 Syftet med samordningen	10
3.2 En gemensam planeringsprocess.....	10
3.3 Planerade nationella tillsynsprojekt/kampanjer.....	11
3.4 Övrig planerad samverkan	11
4 Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning	11
4.1 Nationella samverkansprojekt.....	12
4.2 Seminarier	14
4.3 Tillsynspaket	16
4.4 Nyhetsbrev	17
4.5 Webbplatsen	18
4.6 Fråga Kemikalieinspektionen	18
4.7 Vägledningsnätverk.....	18
4.8 Trycksaker.....	18
4.9 Utbildningar och föreläsningar	18
5 Uppföljning och utvärdering	19
5.1 Uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen	19
5.2 Utvärdering av Kemikalieinspektionens vägledning	19

Sammanfattning

För att bidra till en operativ kemikalietillsyn som är rättssäker, likvärdig och effektiv på både lokal och regional nivå tar Kemikalieinspektionen fram en plan för tillsynsvägledning. Planen sträcker sig över tre år och uppdateras årligen. Planen ska tydliggöra vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen kommer att bedriva inom den period som planen omfattar och ska underlätta för kommuner, länsstyrelser och andra centrala myndigheter i deras planering.

De aktiviteter som finns med i planen har valts utifrån de behov som kommunerna och länsstyrelserna har uttryckt och utifrån vad Kemikalieinspektionen bedömer kommer att behövas inom de närmaste åren.

Kemikalieinspektionen ser ett behov av att samverka med andra myndigheter med angränsande ansvarsområden i tillsynsvägledningen. En gemensam planeringsprocess för att ta fram de respektive myndigheternas tillsynsvägledningsplaner har skapat goda förutsättningar för detta och flera av de planerade vägledningsinsatserna kommer att genomföras tillsammans med andra centrala myndigheter.

De större vägledningsinsatser som genomförs under åren 2019–2021 är de nationella samverkansprojekt som genomförs tillsammans med kommuner och länsstyrelser. En annan viktig del i myndighetens vägledning är de seminarier om olika tillsynsområden som vi håller på Kemikalieinspektionen och ibland på andra platser i Sverige. Vi prioriterar även vårt arbete med att ta fram konkret och tydligt vägledningmaterial som publiceras på vår webbplats och i vårt vägledningsnätverk.

Summary

In order to contribute to an operational enforcement of chemicals legislation that is legally secure, equal and effective at both local and regional level the Swedish Chemicals Agency presents a plan for enforcement guidance activities. The plan is on a three-year basis and is updated annually. The plan describes which guidance activities the Swedish Chemicals Agency will perform within the three-year period and is supposed to facilitate for municipalities, regional authorities and other central authorities in their planning.

The activities included in the plan are selected based on the needs that the municipalities and regional authorities have expressed and on what the Swedish Chemicals Agency estimates will be needed within the next few years.

Swedish Chemicals Agency believes that it is important to interact with other authorities with adjoining areas of responsibility concerning the guidance. A joint planning process to develop the respective authorities' plans has created good conditions and several of the planned guidance efforts will be carried out together with other central authorities.

Major guidance efforts over the years 2019–2021 are the national collaborative projects carried out together with municipalities and the regional authorities. Another important part of the Agency's guidance are the seminars on various regulatory areas that we arrange at the Agency and sometimes in other places throughout the country. We also prioritize our efforts to present concrete and clear guidance material on our website and on our guidance webpage.

1 Bakgrund

Enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Kemikalieinspektionen ha en treårig plan för sin tillsynsvägledning. Planen ska ses över vid behov och minst en gång varje år. Det övergripande målet med tillsynsvägledningen är att skapa förutsättningar för en rättssäker, likvärdig och effektiv tillsyn som bidrar till att uppfylla miljöbalkens intentioner.

Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning innebär att vi vägleder och stödjer kommuner och länsstyrelser i deras tillsyn av kemikalier. Vägledningen ska även aktivt bidra till att vi når det nationella miljö kvalitetsmålet Giffri miljö.

1.1 Syftet med planen

Planen tillsammans med de årliga uppdateringarna ska tydliggöra för kommuner och länsstyrelser vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen kommer att erbjuda under perioden och på vilket sätt den ska ges.

1.2 Uppdatering och uppföljning av planen

Kemikalieinspektionen kommer att göra en årlig översyn av planen 2019 och 2020 samt vid behov om så krävs. Omvärldsfaktorer, som till exempel ändrad lagstiftning eller uttalade prioriteringar från regeringen, kan påverka vår prioritering av framtida tillsynsvägledning. I samband med den årliga revideringen genomförs en uppföljning av föregående års tillsynsvägledningsinsatser.

2 Prioriterad tillsynsvägledning för 2019–2021

2.1 Våra prioriterade insatser för 2019–2021

Nedan följer en tabell över de tillsynsvägledningsaktiviteter som Kemikalieinspektionen planerar för åren 2019, 2020 och 2021.

Tillsynsvägledningsaktivitet	2019	2020	2021	Kommentar
Nationella samverkansprojekt				Kemikalieinspektionen leder projektet
Tillsyn av varor i detaljhandeln				
Temat är information om farliga ämnen i varor med fokus på biocidbehandlade varor och informationsplikten för ämnen på kandidatförteckningen.	X			I januari 2019 anordnades fyra utbildningstillfällen. Kommunernas operativa tillsyn genomfördes under februari–september 2019
Tillsyn av bekämpningsmedel i detaljhandeln				
Tillsyn av bekämpningsmedel i detaljhandeln.			X	
Myndighetsövergripande samverkansprojekt				Kemikalieinspektionen deltar men är inte den drivande myndigheten
Golfbanor				
Projekt om tillsyn av växtskyddsmedelsanvändningen på golfbanor. Genomförs i samverkan mellan Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket och Jordbruksverket. Inleddes 2018.	X			Avslutades under 2019 med ett webinarium och en projektrapport.
Spridning av växtnäring och växtskyddsmedel				
Tillsynsprojekt om tillsyn i fält gällande växtnäring och växtskyddsmedel med koppling till bland annat vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Jordbruksverket är huvudansvarig för projektet som genomförs i samverkan med Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket.	X	(X)		Kemikalieinspektionen deltog vid uppstartswebbinariet och besvarade frågor under projektets tillsynsperiod hösten 2019. Ett webinarium kommer att ordnas våren 2020 för att presentera resultaten.

Tillsynsvägledningsaktivitet	2019	2020	2021	Kommentar
Seminarier				
Grundutbildning: Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln				
Seminarier är en tvådagars utbildning om tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln som ger en bra kunskapsbas på grundnivå.	X	X	X	Ett seminarietillfälle per år kommer att erbjudas dem som inte tidigare har gått utbildningen.
Fördjupning: Seminarium om tillsyn enligt Reach-förordningen hos nedströmsanvändare				
Ett endagsseminarium om tillsyn enligt Reach-förordningen hos nedströmsanvändare, i samverkan med Naturvårdsverket. Dagen kommer att bygga mycket på den information och de erfarenheter som framkom i samverkansprojektet år 2012/2013. <i>Revidering oktober 2019:</i> Istället för ett endagsseminarium, kommer vi att spela in presentationer som läggs ut på myndigheternas webbplatser.	X	X		Målgruppen är inspektörer på kommun och länsstyrelse.
Fördjupning: Bekämpningsmedelstillsyn				
Ett informationsseminarium om hur tillsynen ska bedrivas utifrån den nya kontrollförordningen, i samverkan med Statens jordbruksverk.		X		Målgruppen är inspektörer som jobbar med tillsyn av växtskyddsmedel.
Fördjupning: Tillsyn av kemiska produkter				
Ett fördjupningsseminarium om märkning och förpackningsregler för kemiska produkter i detaljhandeln. Samma upplägg som seminariet 2018.			X	Målgruppen är erfarna kommuninspektörer.
Utbildningar och föreläsningar				
Umeå universitet				
Föreläsning om kemikalietillsyn för blivande miljö- och hälsoskyddsinspektörer.	X	X	X	Årligen återkommande.
Stockholms universitet				
Föreläsning om kemikalietillsyn för blivande miljö- och hälsoskyddsinspektörer.	X	X	X	Årligen återkommande.
Kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelser				
Uppdragsföreläsningar inom Kemikalieinspektionens tillsynsvägledningsområde. Hålls vid förfrågan, utifrån våra resurser och behovet av vägledning.	X	X	X	
Övrigt				
Stöd till tillsynssamverkan mellan kommuner. Stödet kan bestå i att Kemikalieinspektionen lämnar synpunkter på projektriktning och skriftligt material med mera.	X	X	X	

Tillsynsvägledningsaktivitet	2019	2020	2021	Kommentar
Övrig tillsynsvägledning				
Tillsynspaket ("Råd & Tips")				
Tillsynspaket inom följande områden finns publicerade på Kemikalieinspektionens tillsynsvägledningsnätverk: <ul style="list-style-type: none"> • Tillsyn av informationsplikten för varor. • Tillsyn av smycken. • Tillsyn av hemelektronik. • Tillsyn av tillstånd för särskilt farliga kemiska produkter. • Tillsyn av förpackningsregler i detaljhandeln. • Tillsyn av växtskyddsmedel i detaljhandeln. • Tillsyn av biocidprodukter i detaljhandeln 	X	X	X	Befintliga tillsynspaket uppdateras löpande. Nya paket tas fram vartefter behov identifieras.
Tillsyn av biocidbehandlade varor	X			Kommer att baseras på projektmanualen från det nationella samverkansprojektet om tillsyn av varor i detaljhandeln 2019
Nyhetsbrev				
Nyhetsbrevet "Tillsynsvägledning från Kemi" ges ut varje kvartal.	X	X	X	När det finns viktig information som behöver komma ut snabbt ger vi ut extranummer
Kemikalieinspektionens webbplats (www.kemi.se)				
Ingången <i>Inspektör</i> innehåller anpassad vägledningsinformation.	X	X	X	Löpande översyn och utveckling
Fråga Kemikalieinspektionen – myndighetens upplysningstjänst				
I verktyget <i>Fråga Kemikalieinspektionen</i> på vår webbplats har inspektörer en egen ingång där de enkelt kan ställa tillsynsfrågor till Kemikalieinspektionen.	X	X	X	Ett skriftligt svar kommer inom 5 arbetsdagar
Vägledningsnätverk				
Används som informationskanal i samband med de nationella samverkansprojekt som Kemikalieinspektionen driver, och även i samband med våra seminarier. Här finns våra <i>Råd & Tips</i> publicerade.	X	X	X	
Trycksaker				
Uppdateringar samt framtagning av nya trycksaker när behov finns.	X	X	X	Löpande översyn

3 Samordning med andra myndigheter

Tillsynsvägledande myndigheter ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Tillsyns- och föreskriftsrådet (ToFR) är ett samverkans- och samrådsorgan för myndigheter som arbetar med föreskrifter, tillsynsvägledning och operativ tillsyn enligt miljöbalken. Myndigheterna under ToFR har gemensamt beskrivit vilka fem egenskaper som karakteriserar god tillsynsvägledning:

- **Planerad:** Tillsynsvägledningen bedrivs regelbundet och systematiskt med utgångspunkt från vad som är prioriterat på nationell och regional nivå.
- **Koordinerad:** Tillsynsvägledningen anpassas tidsmässigt mellan olika sakområden eftersom målgruppen kan vara densamma.
- **Tydlig:** Den tillsynsvägledande myndigheten visar tydligt hur den prioriterar sin tillsynsvägledning och varför.
- **Kommunikativ:** Tillsynsvägledningen förmedlas på det sätt som bäst bidrar till att utveckla den operativa tillsynen.
- **Tillgänglig:** Både skriftlig och muntlig tillsynsvägledning går lätt för mottagaren att få tag på och förstå.

Enligt miljötillsynsförordningen ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Statens jordbruksverk och Folkhälsomyndigheten ha planer för tillsynsvägledning. Inom Tillsyns- och Föreskriftsrådet (ToFR) har därför en gemensam, övergripande process utvecklats för hur myndigheterna ska samverka vid framtagandet av planerna.

3.1 Syftet med samordningen

Syftet med samordningen är att myndigheternas planer för tillsynsvägledning ska tas fram genom liknande arbetsformer, vilket bland annat ger möjlighet till samverkan kring tillsynsvägledande aktiviteter. Ytterligare ett syfte är att samordna kommunikationsinsatser till gemensamma målgrupper och att tidsmässigt anpassa myndigheternas tillsynsvägledning mellan olika sakområden.

3.2 En gemensam planeringsprocess

Den gemensamma processen innebär att de centrala myndigheterna följer en överenskommen metod i framtagandet av sina respektive planer för tillsynsvägledning och att avstämningar görs. Följande steg finns beskrivna i den gemensamma processen:

1. Intern behovskartläggning och miljömålsanalys
2. Extern gemensam behovskartläggning
3. Intern analys och prioritering
4. Samordning av planerade aktiviteter
5. Remiss eller återkoppling

För 2019–2021 års planer har de centrala myndigheterna valt att utföra den externa behovskartläggningen via en gemensam enkät som skickades ut i januari 2018. Syftet med enkäten var att kommuner och länsstyrelser skulle ge synpunkter på vilka tillsynsområden de ansåg vara mest prioriterade vad gäller tillsynsvägledning. Syftet var också att kartlägga i vilken form målgrupperna föredrar att få tillsynsvägledningen.

Varje myndighet avgör själv om planen ska skickas på remiss innan den beslutas. Kemikalieinspektionen har denna gång valt att inte skicka planen på remiss eftersom vi via den gemensamma enkäten redan fått in synpunkter från våra målgrupper.

3.3 Planerade nationella tillsynsprojekt/kampanjer

Den gemensamma processen underlättar för de centrala myndigheterna att hitta tillsynsprojekt och -kampanjer att samverka i. Den ger också förutsättningar för att anpassa resurskrävande tillsynsprojekt och -kampanjer tidsmässigt, eftersom målgruppen kan vara densamma.

Kemikalieinspektionen planerar under perioden att genomföra flera samverkansprojekt, där samverkan även sker med andra centrala myndigheter. Även när det gäller annan form av vägledning finns en ömsesidig ambition att samverka för att kunna ge kommuner och länsstyrelser en vägledning som är mer anpassad efter deras situation än styrd av våra olika tillsynsansvarsområden.

3.4 Övrig planerad samverkan

Det är viktigt att tillsynen som bedrivs i Sverige, av Kemikalieinspektionen och de regionala myndigheterna, är samordnad vad gäller bedömningar och regeltolkningar. Det är också viktigt att vi har samsyn med andra länders tillsynsmyndigheter eftersom vi i stora delar har ett gemensamt regelverk inom kemikalieområdet, samt eftersom våra tillsynsobjekt ofta agerar utanför Sveriges gränser. Därför genomför Kemikalieinspektionen tillsynsprojekt tillsammans med våra nordiska grannländer samt deltar i EU-gemensamma tillsynsprojekt. Vi anser att det är viktigt att tillsynen som bedrivs i Sverige, av Kemikalieinspektionen och de regionala myndigheterna, är samordnad vad gäller bedömningar och regeltolkningar och där så är möjligt även med andra länder.

4 Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning

Kemikalieinspektionen anser att tillsynsvägledning främst innebär att ge stöd och råd inom vårt vägledningsområde. Vidare innefattar det också att följa upp, utvärdera och samordna den operativa tillsyn som bedrivs av kommuner och länsstyrelser.

Kemikalieinspektionen vägleder i tillsynsfrågor som rör utsättande av kemiska produkter och varor på marknaden. Det handlar till exempel om hur man bedömer märkningen på förpackningen till en kemisk produkt, om reglerna om barnskyddande förslutning eller kännbar varningsmärkning följs, om säkerhetsdatablad uppfyller reglerna eller om en produkt bör betraktas som ett bekämpningsmedel och om den då är godkänd. När det gäller varor kan vägledningen handla om vilka regelverk som en viss varutyp omfattas av och vilka ämnen som är reglerade i den varutypen, t.ex. elektronik. De allra flesta regler som tillsynsvägledningen omfattar är EU-förordningar som är direktverkande i Sverige eller regler som härstammar från EG-direktiv och har införlivats i svensk lagstiftning. Det finns få regler på Kemikalieinspektionens område som enbart gäller i Sverige.

Kemikalieinspektionen ger skriftlig vägledning bland annat via vår webbplats www.kemi.se och olika trycksaker. Vi ger också riktad vägledning till kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelserna via vårt nyhetsbrev ”Tillsynsvägledning från KemI”. Mer specifik vägledning i enskilda fall får inspektörer på kommunal och regional nivå via den del av vårt frågeverktyg som är riktat till inspektörer. Muntlig vägledning ger vi exempelvis vid utbildningar och seminarier. Vi får även telefonsamtal från inspektörer där man önskar vägledning i konkreta fall, ett önskemål som vi ser som viktigt att tillgodose.

Kemikalieinspektionen genomför också olika föreläsningar som en del av vår vägledning. Det är bland annat föreläsningar i samband med uppstart av tillsynskampanjer som olika Miljösamverkan Sverige håller i samt föreläsningar för blivande miljö- och hälsoskyddsinspektörer under deras utbildning. För Kemikalieinspektionen är det viktigt att kunna vara flexibel och erbjuda stöd och vägledning som efterfrågas men som vi själva inte har initierat.

Vår tillsynsvägledning ska leda till samsyn av kemikaliekontrollen så att tillsynen sker effektivt och likvärdigt runt om i landet. En viktig del i arbetet för att få samsyn i tillsynen är våra nationella samverkansprojekt, men också de seminarier som vi själva anordnar eller när vi stöttar regionala projekt. Under dessa aktiviteter diskuteras bland annat vilka tolkningar och bedömningar som behöver göras samt vilka krav som bör ställas vid olika typer av tillsyn.

4.1 Nationella samverkansprojekt

De nationella samverkansprojekt som hittills genomförts har haft stort genomslag med återverkningar ända upp i toppen på leverantörskedjan. Exempelvis har kommunerna bedrivit tillsyn hos återförsäljare och detaljister och sett till att felaktiga produkter inte fortsätter att säljas i butikerna. Bristerna har återrapporterats till Kemikalieinspektionen som därefter inspekterat de ansvariga företagen högre upp i leverantörskedjan för att säkerställa att de inte släpper ut produkterna på marknaden i strid med regelverket.

Tillsynsvägledningen har under dessa nationella samverkansprojekt bestått av utbildning på upptaktsdagar. Där har vi beskrivit de regler som vi tycker är viktiga att kontrollera under projekten, hur detta kan gå till och vilka krav som ska ställas på företagen. Inför projekten tar Kemikalieinspektionen också fram olika tillsynshandledningar och checklistor och sammanställer vanliga frågor och svar på en särskild projektwebbsida på vårt vägledningsnätverk. Detta gör vi för att underlätta för kommuninspektörerna. Vi ser att det ger goda förutsättningar för en rättssäker och effektiv tillsyn. Under de nationella samverkansprojektens gång svarar vi också löpande på frågor. En positiv sidoeffekt av den här typen av projekt är också att kommunerna ges tillfälle att utbyta erfarenheter och dra nytta av varandras kunskaper i kemikalietillsynen. Förutsättningarna i kommunerna ser väldigt olika ut och vi ser samverkansprojekten som viktiga för att underlätta för kommuner med små resurser att genomföra kemikalietillsyn.

Kemikalieinspektionen genomför normalt ett nationellt tillsynsprojekt i egen regi med ca 1 ½-års mellanrum. Temat växlar mellan de tre områdena *tillsyn av kemiska produkter*, *tillsyn av varor* och *tillsyn av bekämpningsmedel*.

För att ta reda på inom vilka områden som kommunerna önskar att nationella samverkansprojekt genomförs fick de möjlighet att välja mellan fem olika områden i den enkät som skickades ut i januari 2018. När enkäten skickades ut hade Kemikalieinspektionen nyligen (2017) genomfört ett nationellt tillsynsprojekt med inriktning på reglerna i CLP-förordningen, och vi hade planer på att under våren 2019 erbjuda ett nationellt tillsynsprojekt med inriktning på varor och informationsplikten enligt artikel 33 i Reach-förordningen. I

anvisningarna till enkäten förtydligades därför att frågan gällde inriktningen för det nationella tillsynsprojekt som planeras till 2021.

Resultatet visar att det finns ett stort intresse för *tillsyn av hemelektronik* och *biocidbehandlade varor*, och därefter i fallande ordning *tillsyn av växtskyddsmedel i butik*, *tillsyn av försäljning av kemiska produkter i butik* samt *tillsyn av biocidprodukter i butik* (se bild 1).

Vilken inriktning önskar ni att Kemikalieinspektionens nationella tillsynsprojekt ska ha framöver?

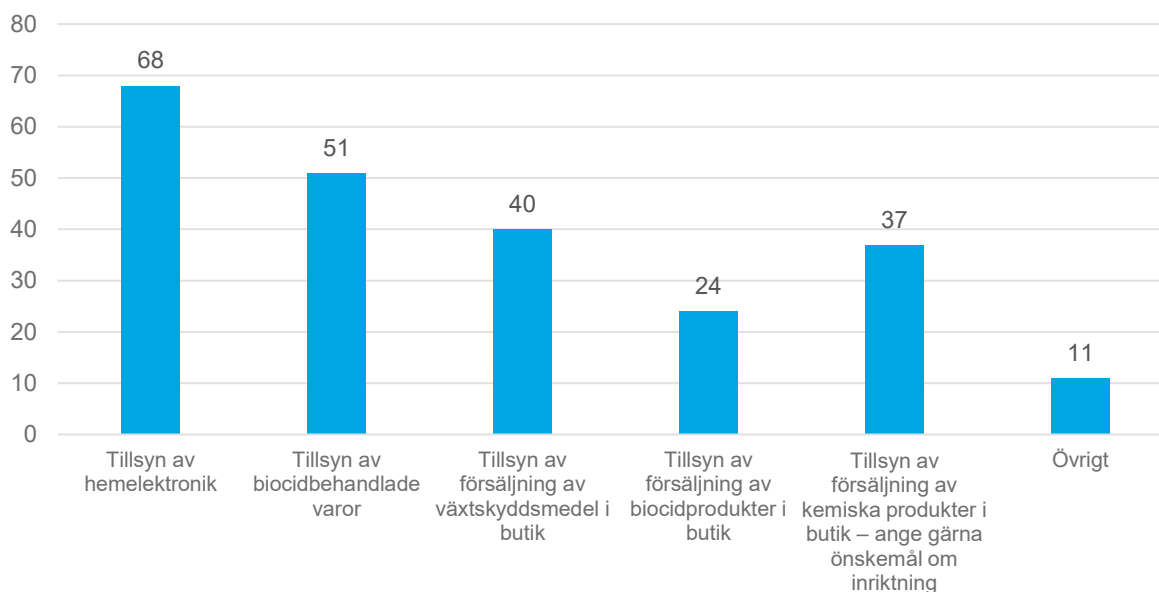

Bild 1. Utdrag ur resultatet av enkäten som skickades ut till kommuner och länsstyrelser i januari 2018. Staplarna representerar antalet svar per alternativ.

4.1.1 Nationella samverkansprojekt under perioden 2019–2021

Tillsyn av varor i detaljhandeln 2019

Under 2019 kommer Kemikalieinspektionen genomföra ett samverkansprojekt tillsammans med kommunerna på temat information om farliga ämnen i varor. Vid våra tidigare inspektioner med fokus på information om ämnen på kandidatförteckningen i varor och märkning av biocidbehandlade varor har vi sett stora brister i hur en del företag hanterar dessa frågor. Det är ett problem att konsumenter inte får den information om farliga ämnen i varor som de har rätt till eftersom de då inte kan göra medvetna val angående vilka varor de köper. Syftet med projektet är att göra en omfattande kontroll av den svenska marknaden och samtidigt möjliggöra för små kommuner med begränsade resurser att bedriva tillsyn inom detta område. Enligt resultatet från vår enkät finns det också ett stort intresse för tillsyn av biocidbehandlade varor. Projektet är en del av ett EU-projekt om biocidbehandlade varor och kommunernas och Kemikalieinspektionens inspektioner kommer att rapporteras in som en del av detta.

Tillsyn av bekämpningsmedel i detaljhandeln 2021

Under år 2021 kommer Kemikalieinspektionen bedriva ett nationellt samverkansprojekt med avseende på bekämpningsmedel i detaljhandeln. Projektet kommer troligtvis att fokusera på att kontrollera om produkterna är godkända, märkning, utbildningsbevis samt distributörernas informationsplikt m.m.

4.1.2 Övriga samverkansprojekt under perioden 2019–2021

Förutom de samverkansprojekt som Kemikalieinspektionen själv driver deltar vi även i samverkansprojekt som andra centrala myndigheter håller i. Ett exempel är det projekt om tillsyn av växtskyddsmedelsanvändningen på golfbanor som drivs av Naturvårdsverket och som Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen deltar i 2018–2019.

4.2 Seminarier

Sedan 2014 har Kemikalieinspektionen bedrivit utbildningar för yrkesverksamma inspektörer på kommuner och länsstyrelser i form av återkommande seminarier.

Seminarieriet ”Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln” är en tvådagars grundutbildning som hittills har varit mycket uppskattad och vi planerar att även fortsättningsvis erbjuda ett (1) utbildningstillfälle varje år för nya inspektörer och handläggare som arbetar med kemikalietillsyn.

Förutom grundutbildningen har det ungefär en gång per år ordnats seminarier tillfällen som fokuserat på olika tillsynsområden där man bedömt att det finns behov av vägledning – så kallade fördjupningsseminarier. Detta planerar vi att fortsätta med även under perioden 2019–2021, se nedan för detaljer. De kommande fördjupningsseminarierna kommer vara endagsutbildningar eftersom enkätsvaren visar en tydlig önskan om det, se bild 2.

Välj det förslag som passar er bäst beträffande de fysiska mötena

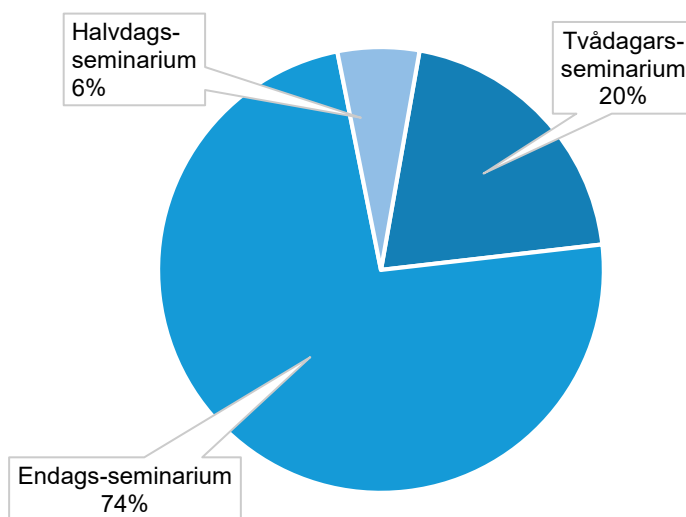

Bild 2: Utdrag ur resultatet av enkäten som skickades ut till kommuner och länsstyrelser i januari 2018.

För att ta reda på inom vilka områden som kommuner och länsstyrelser upplever störst behov av utbildningsseminarier fick de möjlighet att välja mellan fyra olika områden i den enkät som skickades ut, se bild 3.

Vilka områden tycker ni är mest angelägna att det erbjuds utbildningsseminarier om?

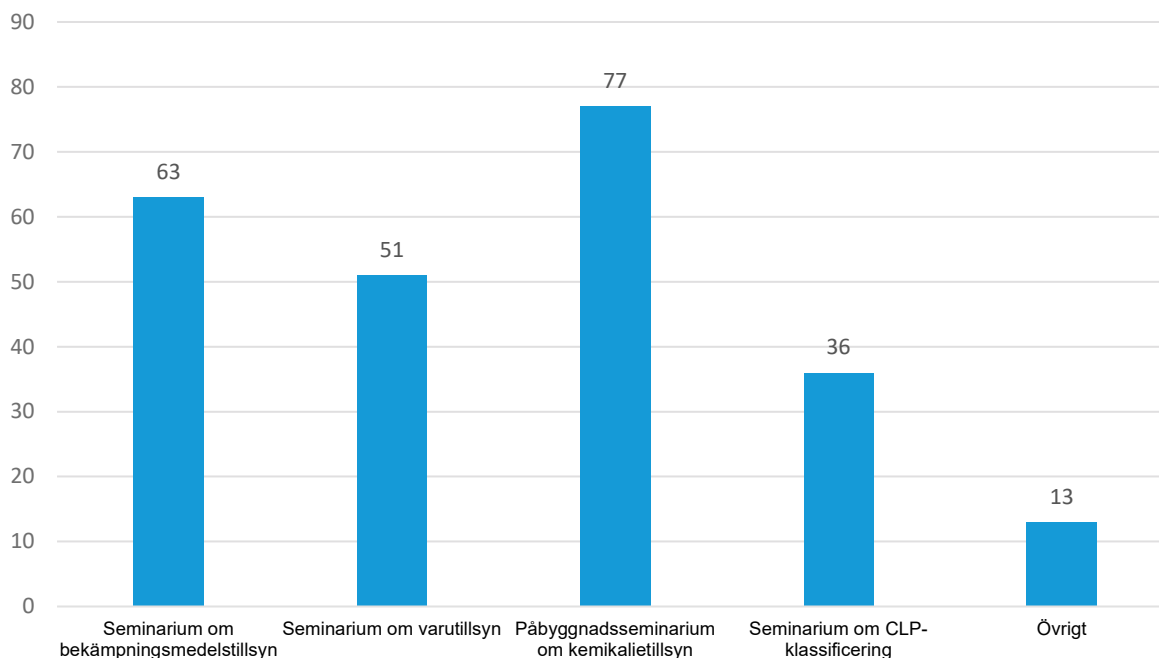

Bild 3. Utdrag ur resultatet av enkäten som skickades ut till kommuner och länsstyrelser i januari 2018. Staplarna representerar antalet svar per alternativ.

Enkätsvaren visar att det finns ett stort intresse för och behov av vägledning om kemikalietillsyn. För att möta detta behov genomför vi redan under hösten 2018 ett fördjupningsseminarium om märkning och förpackningsregler av kemiska produkter i detaljhandeln. Planen är att sedan upprepa detta seminarium under 2021.

Under hösten 2019 ordnas ett endagsseminarium om tillsyn enligt Reach-förordningen hos nedströmsanvändare, i samverkan med Naturvårdsverket. Att det finns ett intresse för detta har på olika sätt framkommit i resultatet från enkäten. Dagen kommer även att bygga på den information och de erfarenheter som framkom i det nationella tillsynsprojekt om tillsyn enligt Reach-förordningen som genomfördes 2012/2013.

Vi har inte planerat in något fördjupningsseminarium med fokus på varor under perioden, eftersom vi hoppas att behovet av vägledning om varutillsyn kan tillfredsställas under det nationella tillsynsprojektet om information om farliga ämnen i varor som vi genomför under våren 2019.

År 2020 kommer Kemikalieinspektionen att genomföra ett fördjupningsseminarium med avseende på en ny Kontrollförordning (2017:625) som reglerar tillsynsmyndigheternas kontroll i livsmedelskedjan vilket inkluderar växtskyddsmedel m.m. Den nya förordningen träder i kraft i december 2019. Seminariet kommer att fokusera på hur förordningen framöver kan påverka kommunernas arbete inom området växtskyddsmedel.

Ett sätt att öka täckningsgraden för vår vägledning är att arbeta med olika typer av webbaserade utbildningar, något som det finns ett tydligt intresse för enligt resultatet från enkäten (se bild 4). Detta kan erbjudas i form av seminarier med parallell webbsändning, webinarier eller webbutbildningar. Kemikalieinspektionen har hittills gjort detta i mycket liten skala, i form av ljudsatt material från en seminariereserie om varutillsyn samt en filmad

föreläsning från en seminarieriserie om CLP-märkning i detaljhandeln. Materialet har publicerats på vårt tillsynsvägledningsnätverk.

I vilken form vill du helst att seminarier/utbildningstillfällena erbjuds?

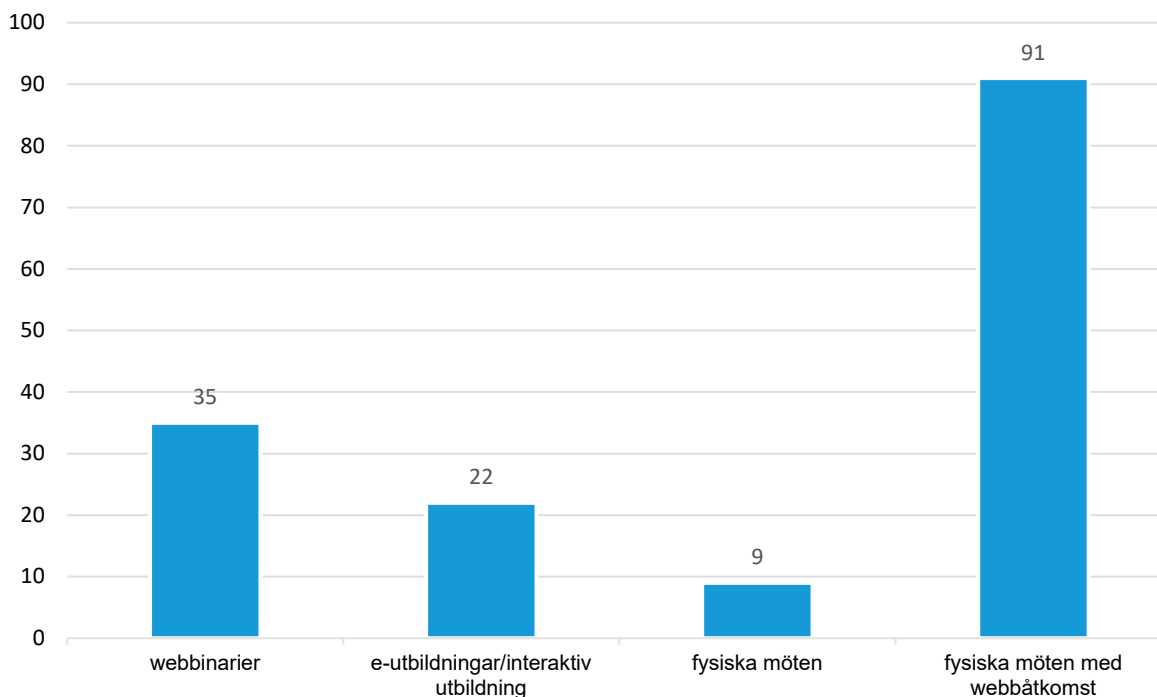
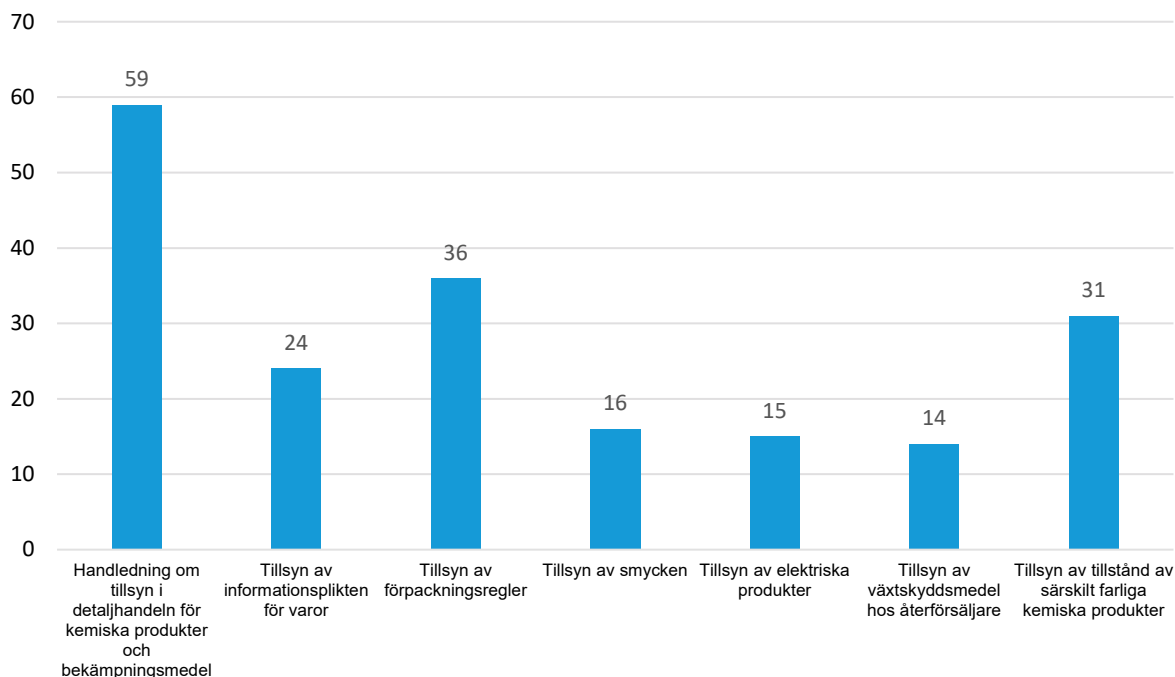

Bild 4. Utdrag ur resultatet av enkäten som skickades ut till kommuner och länsstyrelser i januari 2018. Staplarna representerar antalet svar per alternativ.

4.3 Tillsynspaket

Kommuner och länsstyrelser ger ofta uttryck för att de vill ha konkret vägledning som de kan använda direkt i sin tillsyn. Våra nationella samverkansprojekt är av den karaktären men eftersom det är Kemikalieinspektionen som initierar dem är det inte säkert att tidpunkten passar alla kommuner. För att tillgodose önskemålet om konkret vägledning, men även skapa en ökad frihet för myndigheterna att välja tidpunkt och inriktning på tillsynen, har Kemikalieinspektionen tagit fram ett antal så kallade tillsynspaket som publicerats under namnet "Råd & Tips" på vårt vägledningsnätverk. I tillsynspaketen ingår checklistor att använda vid inspektion, brevmallar, regellathund, vanliga frågor och svar samt Kemikalieinspektionens erfarenheter av vanligt förekommande brister mm. För att ta reda på om tillsynspaketerna används ställde vi en fråga om detta i enkäten, se bild 5.

Kemikalieinspektionen har tagit fram vägledningsmaterial och s.k. tillsynspaket ("Råd & Tips") inom olika områden. Vilka av dessa har ni använt er av under det senaste året?

Figur 5. Utdrag ur resultatet av enkäten som skickades ut till kommuner och länsstyrelser i januari 2018. Staplarna representerar antalet svar per alternativ.

Vi ser i svaren att kommuner och länsstyrelser använder tillsynspaketen, och bedömer att det är värt att behålla och underhålla dem. I enkäten ställdes även frågan inom vilka områden det finns önskemål om nya tillsynspaket. Bland annat önskades tillsynspaket om tillsyn av VOC-märkning på färger och lacker, vilket vi kommer att tillgodose i form av ett informationsblad. Tillsyn av internetförsäljning var också något som många var intresserade av.

Kemikalieinspektionen håller på att fördjupa sig inom detta område, och kommer att genomföra samarbetsprojekt med detta tema inom Norden och EU under 2019 respektive 2020. Vi väntar därför med att ta fram ett sådant tillsynspaket tills vidare. Ett tillsynspaket om tillsyn av biocidprodukter i detaljhandeln kommer att publiceras under hösten 2018. Under 2019, efter att det nationella samverkansprojektet om tillsyn av varor i detaljhandeln avslutats, kommer ett tillsynspaket om tillsyn av biocidbehandlade varor att tas fram. Det kommer då att kunna baseras på projektmanualen och erfarenheterna från projektet. I övrigt kommer vi att löpande uppdatera de befintliga paketen, samt eventuellt publicera nya i den mån behov identifieras.

4.4 Nyhetsbrev

För att kunna nå ut till vår målgrupp snabbt och direkt ger Kemikalieinspektionen ut ett nyhetsbrev, "Tillsynsvägledning från KemI" som skickas ut till alla kommuner och länsstyrelser. Nyhetsbrevet innehåller nyheter som rör tillsynen inom vårt vägledningsområde. Vi ger ut ett nummer varje kvartal men om det finns viktig information som vi behöver gå ut med däremellan ger vi ut extranummer.

4.5 Webbplatsen

En viktig kanal för att sprida vår vägledning är vår webbplats www.kemi.se. Webbplatsen har tre målgruppsanpassade huvudingångar, där ingången ”Inspektör” riktar sig till vår målgrupp för tillsynsvägledning. Vår ambition med webbplatsen är att ge tydlig och konkret skriftlig tillsynsvägledning och att det ska vara intuitivt var man hittar informationen. Vi arbetar löpande med att uppdatera och förbättra vår information.

4.5.1 Tipsverktyg

Via vår webbplats kan man också lämna tips om företag eller produkter som har brister. En stor del av de tips som kommer in till myndigheten är från inspektörer i kommunerna. Varje inlämnat tips som inte är anonymt får, om så önskas, ett svar från oss om hur vi har bedömt tipset och om vi kommer att gå vidare med en åtgärd mot det ansvariga företaget. Vi ser dessa svar som en viktig del av vår vägledning. Detta eftersom vi i våra svar försöker motivera så tydligt som möjligt, varför den påstådda bristen är/inte är en brist som kräver åtgärd från vår sida. Om tipset rör en brist som en annan myndighet har tillsynsansvar för informerar vi även om det och skickar det vidare till rätt myndighet.

4.6 Fråga Kemikalieinspektionen

På vår webbplats kan inspektörer ställa sina frågor via vårt frågeverktyg och vår upplysningstjänst, *Fråga Kemikalieinspektionen*. De frågor som kommer in besvaras av en av Kemikalieinspektionens inspektörer. Frågeverktyget är framtaget för att underlätta för inspektörer och handläggare att ställa sina frågor.

4.7 Vägledningsnätverk

Förutom vår externa webbplats, som är tillgänglig för alla, har vi ett Vägledningsnätverk som enbart inspektörer och handläggare har tillgång till. Idag är drygt 1000 personer medlemmar i nätverket. Vägledningsnätverket når man via en separat ingång som det är länkat till från Kemikalieinspektionens webbplats. Vägledningsnätverket används framför allt vid de nationella samverkansprojekten, vid seminarier och för våra tillsynspaket. Där hittar kommuner och länsstyrelser information som är användbar i tillsynsarbetet så som FAQ, checklistor, lathundar m.m. Eftersom vårt vägledningsnätverk är ett slutet forum som enbart inspektörer och handläggare har tillgång till har vi där möjlighet att även föra resonemang kring exempelvis tolkning av regler.

4.8 Trycksaker

En viktig kanal för att sprida skriftlig vägledning är vår webbplats. Där publicerar vi trycksaker som broschyrer, faktablad och rapporter. Vi arbetar löpande med att uppdatera våra trycksaker.

4.9 Utbildningar och föreläsningar

Kemikalieinspektionen får relativt ofta förfrågan om att komma och föreläsa i olika sammanhang. I de fall målgruppen är kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelser ser vi det som en del av vår vägledning. Det rör sig bland annat om föreläsningar i samband med uppstart av regionala miljösamverkanskampanjer.

Kemikalieinspektionen föreläser sedan flera år tillbaka om den svenska kemikalietillsynen för blivande miljö- och hälsoskyddsinspektörer på Umeå universitet. Vi ser det som ett viktigt tillfälle att presentera vår tillsynsverksamhet. Vi har också under många år hållit föreläsningar på Stockholms universitets miljö- och hälsoskyddsutbildning. Utbildningen lades ned under en period, men startades upp igen till höstterminen 2018.

För Kemikalieinspektionen är det viktigt att kunna erbjuda stöd och vägledning när den efterfrågas. Vi försöker att vara så flexibla som möjligt och tillgodose de förfrågningar som kommer, särskilt i de fall då vi kan nå ut till många och utbildningsinsatsen är direkt kopplad till ett regionalt tillsynsprojekt.

5 Uppföljning och utvärdering

5.1 Uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen

För att veta om den operativa tillsynen fungerar som det är tänkt behöver man följa upp och utvärdera den. Naturvårdsverket följer årligen upp kommuners och länsstyrelser miljöbalktillsyn, i samråd med Folkhälsomyndigheten, Statens jordbruksverk, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna. Kommunerna och länsstyrelserna får bland annat redogöra för resurstillgång, eventuell samverkan och antal tillsynsobjekt inom olika tillsynsområden samt hur de har prioriterat tillsynsresurserna. De tillsynsvägledande myndigheterna följer också upp de operativa tillsynsmyndigheternas tillsyn inom olika fördjupningsområden som varierar från år till år. Dessa uppföljningar syftar till att ge en mer detaljerad bild av tillsynen inom specifika tillsynsområden.

Resultaten från uppföljningarna används av både operativa tillsynsmyndigheter och centrala tillsynsvägledande myndigheter för att utveckla arbetet med tillsyn och vägledning.

5.1.1 Kemikalieinspektionens uppföljning av kommunernas tillsyn

Varje år begär och samlar Kemikalieinspektionen in uppgifter om vilken kemikalietillsyn som bedrivits i kommunerna föregående år. Detta sker inom ett antal olika regelområden och vi sammanställer uppgifterna årligen och rapporterar dessa sedan med olika intervall till EU-kommissionen. Förutom att insamlingen och sammanställningen av uppgifterna är ett krav som EU ställer på Sverige så använder vi uppgifterna för att själva få en bild av hur tillsynen ser ut i landet och på vilka områden det kan vara lämpligt med insatser från Kemikalieinspektionens sida.

5.2 Utvärdering av Kemikalieinspektionens vägledning

I samband med våra tillsynsvägledningsinsatser genomför vi systematiskt olika utvärderingar, för att fånga upp vår målgrupps uppfattning om det vi gör. Vi justerar och kompletterar hela tiden vår vägledning för att den ska bli så ändamålsenlig som möjligt, utifrån de omdömen vi får i samband med föreläsningar, seminarier, nationella samverkansprojekt och utifrån vår egen bedömning.

Viktiga kanaler för oss när det gäller utvärdering av vår tillsynsvägledning är dels de frågor som vi får från kommuner och länsstyrelser, och dels kvaliteten på de inkommande tips som vi får gällande företag som brister i sin lagefterlevnad. Om vi får många frågor inom ett regelområde kan det vara ett tecken på att vi bör vägleda ytterligare inom det området. En annan signal om att mer vägledning behövs, är om vi ser att vi får många tips som vi *inte*

bedömer utgör en regelöverträdelse från företagets sida. Vi ser också att vi får in fler tips gällande brister inom ett regelområde efter att vi genomfört en vägledningsinsats och därmed ökat kunskapen inom det området.

KEMI

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, 172 67 Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se